

BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHLARINING SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA XALQ OG'ZAKI IJODIDAN FOYDALANISH

Rajabova Munisa Aminboy qizi

Guliston Davlat Universiteti Psixologiya va ijtimoiy fanlar fakulteti

Boshlang'ich ta'lim uslubiyati yo'nalishi talabasi

+998991337265, munisarajabova259@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12638016>

Annotatsiya. Boshlang'ich ta'limda savodxonlikni oshiruvchi eng muhim omillardan biri bu xalq og'zaki ijodi hisoblanadi. Bunda asosan o'quvchilarga didaktik usul bilan savod chiqarish va ularning savodxonligini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada savodxonlikni oshirishda xalq og'zaki ijodining o'rni hamda uning aynan qaysi janrlaridan foydalanishimiz kerakligi keltirilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, savodxonlik, didaktika, qo'shiq, she'r, teatr, dunyoqarash rivoyat, hikoyat, maqol, matal, topishmoq.

USING FOLK ORAL CREATION IN IMPROVING LITERACY OF PRIMARY CLASS STUDENTS

Abstract. Folk art is one of the most important factors that increase literacy in primary education. In this, it is important to teach students by didactic method and increase their literacy. In this article, the importance of folk art in improving literacy rni and which of its genres we should use.

Key words: education, literacy, didactics, song, poem, theater, worldview, narrative, story, proverb, proverb, riddle.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАРОДНОГО УСТНОГО ТВОРЧЕСТВА В ПОВЫШЕНИИ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация. Народное искусство является одним из важнейших факторов повышения грамотности в начальном образовании. При этом важно обучать учащихся дидактическим методом и повышать их грамотность. какие жанры нам следует использовать.

Ключевые слова: образование, грамотность, дидактика, песня, стихотворение, театр, мировоззрение, повествование, рассказ, пословица, пословица, загадка.

Mamlakatimiz taraqqiyoti har tomonlama barkamol insonlar shaxsini shakllantirish masalasi bilan bog'liq. Buning uchun esa avvalo ularning ongida yangicha dunyoqarashni,

mustaqil tafakkurni hamda ahloqiy fazilatlarni yuksak darajada shakllantirish vazifasini zimmasiga olgan pedagoglar tayyorgarligiga alohida e'tibor qaratish lozim. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Yana bir muammoni hal etish o'ta muhim hisoblanadi: bu pedagoglar va professoro'qituvchilar tarkibining professional darajasi, ularning maxsus 4 bilimlaridir. Bu borada ta'lim olish, ma'naviy ma'rifiy kamolot masalalari va haqiqiy qadriyatlarini shakllantirish jarayonlariga faol ko'mak beradigan muhitni yaratish zarur"¹ – deb aytgan fikrlari muammoning dolzarbligini asoslaydi.

Xalq og'zaki ijodi – bu millatning madaniy merosi, avloddan avlodga o'tib kelayotgan hikoyalar, ertaklar, maqollar, matallar va boshqa ijodiy shakllardir. Bu ijodiy meros boshlang'ich sinf o'quvchilarining savodxonligini oshirishda katta ahamiyatga ega.

Xalq og'zaki ijodi orqali bolalar nafaqat til va adabiyot bilan tanishadilar, balki milliy qadriyatlarni ham o'rganadilar.

Xalq ijodi qadimdan rivojlanib kelgan (qarang Ibtidoiy san'at). Jamiyat taraqqiyoti va mehnat taqsimotining kuchaya borishi bilan Xalq ijodi janrlariga nisbatan ayrim iste'dodli shaxslarning ixtisoslashuvi osha borgan. Shu tariqa baxshilar, masxarabozlar, qiziqchilar, qo'g'irchoqbozlar, raqqoslar, mashshoklar, naqqoshlar, kulollar, o'ymakorlar, kashtado'zlar va h.k. san'ati yuzaga kelgan, korfarmon va ishboshilar paydo bo'lgan. Ammo uning yaratilishi va o'zlashtirilishida ko'pchilikning ishtiroki, har bir ijro yoki amaliyot qadimdan qaror topgan mustahkam an'analar doirasida voqe bo'lishi saqlanib kelgan. Har qanday badiha, ijodiy xattiharakat, yangilik barqaror an'analar va ustozshogird munosabatlari doirasida ro'y bergan. Bir tomondan, an'analarning o'zi rivojlana borgan, ikkinchi tomondan, har bir ijro yoki amaliyot davomida o'zgartirishlar, yangiliklar kiritilgan, yangi asarlar, variantlar yuzaga kelgan. Qay birlari unutilib, ijro va amaliyotdan tushib qolgan.

1. Hikoyalar va Ertaklar

Hikoyalar va ertaklar xalq og'zaki ijodining eng ommabop turlaridan biridir. Ular bolalarga qiziqarli va mazmunli hikoyalar orqali savodxonlikni rivojlantirishga yordam beradi. Hikoyalar o'qish: O'quvchilarga milliy ertak va hikoyalarni o'qib berish orqali ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin. Masalan, "Alpomish", "Tohir va Zuhra" kabi xalq ertaklari bolalar uchun qiziqarli bo'ladi. Hikoya tuzish: Bolalarga hikoya tuzish va yozish vazifasini berish. Bu, o'z navbatida, ularning yozma nutqini rivojlantiradi.

2. Maqollar va Matallar

Maqollar va matallar xalq donoligining ifodasidir. Ular qisqa, ammo chuqur ma'noga ega bo'lib, o'quvchilarning til boyligini oshiradi. Maqollarni o'rganish: Har bir darsda bir nechta maqolni o'rganish va ularning ma'nosini tushuntirish orqali o'quvchilarning so'z boyligini

kengaytirish mumkin. Maqollarni qo'llash: Maqollarni dars davomida yoki uyga vazifa sifatida qo'llash. Masalan, o'quvchilar maqollarning hayotiy misollarini yozib kelishlari mumkin.

3. Qo'shiqlar va Leparlar

Xalq qo'shiqlari va leparlar ham savodxonlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ular bolalarning nutq madaniyatini rivojlantiradi va musiqa orqali o'rgatadi. Qo'shiqlarni yodlash: Milliy qo'shiqlarni yodlash va kuylash orqali o'quvchilarning nutq va talaffuz qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin. Qo'shiq matnlarini tahlil qilish: Qo'shiq matnlarini tahlil qilish va ularning mazmunini tushuntirish orqali bolalarning adabiy tafakkurini oshirish.

4. Teatr va Sahna Ko'rinishlari

Xalq og'zaki ijodining bir qismi bo'lgan dramatik asarlar bolalar uchun o'ziga xos va qiziqarli ta'lim vositasi bo'lishi mumkin. Ertak va hikoyalardan sahnalar qo'yish: O'quvchilarga xalq ertaklari yoki hikoyalari asosida sahna ko'rinishlari tayyorlash vazifasini berish. Bu, ularning ijodiy qobiliyatlarini va nutqiy ko'nikmalarini rivojlantiradi. Teatr tomoshalarini tashkil etish: Maktabda xalq og'zaki ijodi asosida teatr tomoshalarini tashkil qilish va bolalarning ishtirokini ta'minlash.

5. Qiziqarli Topishmoqlar

Topishmoqlar bolalarning mantiqiy fikrlashini va savodxonligini oshirishda samarali vositadir. Topishmoqlarni yechish: O'quvchilarga xalq topishmoqlarini yechish vazifasini berish orqali ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish. Topishmoqlar yaratish: O'quvchilarga o'zlari topishmoqlar yaratish vazifasini berish. Bu, ularning ijodiy va til boyligini oshirishga yordam beradi. Xulosa Xalq og'zaki ijodi boshlang'ich sinf o'quvchilarining savodxonligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. U nafaqat bolalarning til va adabiyotga bo'lgan qiziqishini oshiradi, balki milliy madaniyatni, qadriyatlarni ham o'rgatadi. O'qituvchilar va ot-onalar xalq og'zaki ijodidan faol foydalanish orqali bolalarning savodxonligini yanada rivojlantirishlari mumkin.

Xulosa: Ushbu maqolada xalq og'zaki ijodini xalqimizdagi ahamiyati hamda boshlang'ich sinflarda darslarda xalq og'zaki ijodidan foydalanish, o'quvchilarni manaviy ruhda tarbiyalashda xalq og'zaki ijodidan foydalanish haqida ma'lumotlar berilgan

REFERENCES

1. Prezident Shavkat Mirziyoyev olimlar ilmiy tadqiqot rahbarlari va ishlab chiqarish sektori vakillari bilan uchrashuv. 31.01.2020y.
2. Qayumova, S. (2022). БЎЛАЖАК БОСШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВСЧИЛАРИНИ ТИМСС ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРИ АСОСИДА МЕТОДИК

- ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МУЛТИМЕДИЯ
ВОСИТАЛАРИНИНГ ЎРНИ. *Science and innovation*, 1(В4), 159-162.
3. Shohsanam, K. (2023). THEORETICAL IMPORTANCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE. *Science and innovation*, 2(Special Issue 3), 159-162.
 4. Kayumova, S. T. qizi, Sharipov, S. R., Abdullayev, K. A. ugli, & Nurmatov, I. S. (2023). THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPROVING STUDENTS' READING PROFICIENCY BASED ON MODERN TRENDS. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(12), 57-61.
 5. To'liqin qizi Kayumova, S., Sharipov, S. R., ugli Abdullayev, K. A., & Nurmatov, I. S. (2023). THE THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPROVING STUDENTS'READING PROFICIENCY BASED ON MODERN TRENDS. *RESEARCH AND EDUCATION*, 2(12), 57-61.
 6. Kayumova, S. T. K. (2022). DIFFERENCES BETWEEN PISA AND TIMSS INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM. *Academic research in educational sciences*, 3(NUU Conference 2), 753-757.
 7. Sh. Kayumova (2023). DIDACTIC PRINCIPLES FOR DEVELOPING NATIVE LANGUAGE AND READING LITERACY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS. *Science and innovation*, 2 (B9), 57-60. doi: 10.5281/zenodo.8348958
 8. Sh. Kayumova (2023). DEVELOPMENT OF STUDENTS' READING LITERACY THROUGH TRIZ PEDAGOGY. *Science and innovation*, 2 (B10), 157-160. doi: 10.5281/zenodo.8433398
 9. Qayumova, S. (2022). БЎЛАЖАК БОСШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚИТУВСЧИЛАРИНИ TIMSS ХАЛҚАРО БАҲОЛАШ ДАСТУРИ АСОСИДА МЕТОДИК ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МУЛТИМЕДИЯ ВОСИТАЛАРИНИНГ ЎРНИ. *Science and innovation*, 1(В4), 159-162.
 10. Shahriddinovna, K. S. (2023). Didactic Features Of Development Of Nature Perception Skills Of Primary School Students. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 19, 183-187.
 11. Shahriddinovna, K. S. (2023). INTRODUCING CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE WITH THE WORLD. *American Journal of Applied Science and Technology*, 3(06), 09-14.
 12. Shahriddinovna K. S. Didactic Features Of Development Of Nature Perception Skills Of Primary School Students //Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching. – 2023. – Т. 19. – С. 183-187.

13. Shahridinovna K. S. INTRODUCING CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE WITH THE WORLD //American Journal of Applied Science and Technology. – 2023. – T. 3. – №. 06. – C. 09-14.
14. Karimova, S. (2022). THE ROLE AND IMPORTANCE OF" NATURAL SCIENCES" IN THE DEVELOPMENT OF UNDERSTANDING OF NATURE IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS. *Science and innovation*, 1(B6), 214-218.
15. Karimova S. THE ROLE AND IMPORTANCE OF" NATURAL SCIENCES" IN THE DEVELOPMENT OF UNDERSTANDING OF NATURE IN GENERAL SECONDARY SCHOOLS //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – №. B6. – C. 214-218.
16. Karimova S. CHARACTERISTICS OF NATURAL TEACHING METHODOLOGY //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – T. 1. – №. 11. – C. 737-740.
17. Karimova, S., & Ashurova, M. (2023). TYPES OF EDUCATION. *Modern Science and Research*, 2(8), 161–163. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/22537>
18. Mamatova, X., Karimova, S., & Turg'unboyeva, M. (2023). EDUCATION IS UPBRINGING, KNOWLEDGE IS SALVATION. *Modern Science and Research*, 2(8), 164–166. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/22538>
19. Mamatova , . H., Karimova, S., & Mamayusupova, . Z. (2023). PEDAGOGICAL ANALYSIS IN THE WORKS OF ALISHER NAVOI. *Modern Science and Research*, 2(9), 5–8. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/23865>
20. Karimova S., Habibullayeva S. THE ESSENCE OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN PEDAGOGY //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 1. – C. 40-44.
21. Karimova Sevara Shaxriddin Qizi. (2023). FORMATION OF NATURE AWARENESS SKILLS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *International Scientific and Current Research Conferences*, 1(01), 43–45. Retrieved from <https://www.orientalpublication.com/index.php/iscrc/article/view/1105>
22. Mamatova H., Karimova S., Mamayusupova Z. PEDAGOGICAL ANALYSIS IN THE WORKS OF ALISHER NAVOI //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 5-8.
23. Sevara, K., & Maftuna, S. (2024, February). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA ONA TILI DARSLARIGA QO 'YILGAN ZAMONAVIY TALABLARNING XUSUSIYATI VA AHAMIYAT. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 2, pp. 65-67).

24. Sevara, K., & Mahliyo, X. (2024, February). BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA MATEMATIK QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA QO‘LLANILADIGAN METODLAR. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 2, pp. 68-70).
25. Karimova S., Habibullayeva S. BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QUVCHILARINING SAVODXONLIGINI XALQARO BAHOLASH DASTURLARI ASOSIDA OSHIRISH //NEW RENASSAINCE CONFERENCE. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 229-234.
26. Karimova, S., & Habibullayeva, S. (2024). BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QUVCHILARINI O ‘QISH SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MULTIMEDIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. NRJ, 1(3), 830-835.
27. Karimova S., Habibullayeva S. THE SIGNIFICANCE AND ITS APPLICATION OF EXHIBITION IN PRIMARY CLASS MATHEMATICS LESSONS //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 5. – C. 1335-1339.